

Gyengül a dollár világpénzszerpe

Farkas Péter

A 2007. tavaszi világ gazdasági optimizmus mellett is figyelmeztet a Nemzetközi Valutaalap (IMF): hosszabb távon tarthatatlan az Egyesült Államok nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi hiánya. Az elmúlt években ugyanis minden földrajzi térség, még Afrika is a világ legnagyobb tőkés országának túlfogyasztását, azaz importtöbbletét és hitelfelvételeit finanszírozta. Ez nem mehet sokáig. Az amerikai értékpapírok, azon belül az állampapírok eddigi legnagyobb vásárlói, Japán és Kína is azon gondolkodik, hogy szabad-e ilyen mértékben támogatni az Egyesült Államokat, ugyanis *a dollár értékvesztésétől, követeléseik elértéktelenedésétől tartanak*. (Hiszen a dollár már értékének egyharmadát elvesztette az euróval szemben az elmúlt két-három évben!) Ráadásul szabad pénzeszközök (egyenként évi 100 milliárd dollár) már nem elégségesek az amerikai óriás évi 6-700 milliárd dolláros hiányának finanszírozására, a lyukak betömésére. Paradox módon a magas olajár segített. 2005–2006-ban az arab olajországok váltak az USA legfontosabb hitelezőivé.

Világméretben egyelőre nincs szó földindulásról, bár a dollár nemzetközi tartalékvalutaszerpe határozottan visszaszorult az elmúlt évtizedek során. Míg negyedszázada súlya 80% körül volt, ma már csak 50-60%-os. A második helyen álló euró 18-20%-ot képvisel, az utána következő yen és font csupán 2-3%-ot.

A dollár iránti bizalom megingásának vannak egyéb megnyilvánulásai is. Például Irán tervbe vette egy olyan olajtőzsde alapítását, ahol az üzleteket immár nem dollárban, hanem euróban kötnék. Az USA – kimondatlanul – valójában ezért haragszik Iránra elsősorban!

Más országok is lépéseket tettek a dollár ellenében. Azon bizonyosan senki sem csodálkozik, hogy Belarusz megpróbálta mellőzni a dollárt nemzetközi kereskedelmi szerződéseiben. Az azonban talán meglepő, hogy az Egyesült Államok fejlett szomszédja és szövetségese, Kanada nemzetközi tartalékaiban az euró aránya ma már némileg meghaladja a dollárét!

A latin-amerikai baloldali tendencia a nagy északi hatalomtól és annak pénzétől, a dollártól

való függetlenedési törekvésben is megnyilvánul. Kirchner, a korábbi argentin elnök és Hugo Chavez, a venezuelai elnök már évekkal ezelőtt közös térségi pénz (*a bono del sud*) szükségességéről tárgyalt, s arról, hogy szakértőik tanulmányozni fogják az európai közös pénz bevezetésének tapasztalatait. Az argentin és a brazil gazdasági miniszter pedig 2006. őszén arról döntött, hogy a két ország 15 milliárd dollárt kitevő kereskedelmi forgalmát dollár helyett pesóban, illetve reálban fogják elszámolni. Egyúttal a közös pénz és a közös bank (Dél Bankja) megalapítását is kezdeményezték (az öt rendes, öt társult és egy megfigyelői státusszal rendelkező latin-amerikai országot tömörítő) MERCOSUR gazdasági térségében. Támadást indítottak a Nemzetközi Valutaalap ellen. A brazil miniszter, *Guido Mantega* szó szerint azt mondta, hogy „tagországgént kötelességeink vannak, de jogokat is szeretnénk”. Mindez éles fordulat az ezredfordulóhoz képest, amikor a regionális pénzügyi válság nyomán több latin-amerikai országban a nemzeti pénznem megszüntetése és a dollár mindennapi fizetőeszközként való bevezetése merült fel.

Az említett példák csak repedések, előjelek. A tektonikus mozgások váratlanul, hirtelen szoktak bekövetkezni. A keynesiánus Lesley Thurow, nagyjelentőségű művében, *A kapitalizmus jövője* c. könyvében, már a kilencvenes évek közepén figyelmeztetett az USA fizetési gondjaira és a dollár lehetséges elértéktelenedésére. Valóban, s erre ma már az IMF is utal, *az Egyesült Államok csak a gyenge dollár segítségével tudja csökkenteni kereskedelmi hiányát és egyben így tudja elértékteleníteni dollárban számon tartott adósságait*. Thurow professzor szavaival élve: „A kérdés nem az, hogy bekövetkezik-e a földrengés. Be fog következni. Az egyetlen kérdés, hogy mikor, s ha bekövetkezik, egyetlen nagy krízisben vagy kevesebb veszteséggel járó kisebb megrázkódtatások sorozatában nyilvánul-e meg?”.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról